

1. זיאד [REDACTED] נצר, ת.ז.
2. עאישה [REDACTED] נצר, ת.ז.
3. [REDACTED] ת.ז.
4. עמותת "גישה- מרכז לשמירה על הזכות לנוע"

ע"י ב"כ עוה"ד מיכל לופט ו/או אסנת כהן-ליפשיץ ו/או מורן גור ו/או מוריה פרידמן-שריר מעמותת "גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע" רחוב הרכבת 42 תל אביב
טלפון: 03-6244120, פקס: 03-6244130

העותרים

- נגד -

1. מפקד פיקוד דרום – אלוף אייל זמיר
2. שר הביטחון
3. מתאם פעולות הממשלה בשטחים

ע"י ב"כ עו"ד ממחלקת הבג"צים, פרקליטות המדינה
רח' צלאח א-דין 31, ירושלים
טלפון: 02-6466590, פקס: 02-6467011

המשיבים

עתירה דחופה למתן צו-על-תנאי

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת ליתן צו-על-תנאי המופנה כנגד המשיבים, והמורה להם לבוא וליתן טעם מדוע לא:

1. יאפשרו את כניסת העותרים, אזרחים ישראלים, לרצועת עזה, לשם השתתפות בחתונת נכדם של העותרים 1-2 אשר תתקיים בימים 22.10.2017 - 24.10.2017 ברצועת עזה.
2. יבטלו את ההוראה האוסרת על סבים וסבתות ישראלים (ונכדים ונכדות ישראלים) להיכנס לרצועת עזה לצורך ביקור נכדיהם (או סביהם וסבתותיהם) במקרה של חתונה, הלוויה או ביקור חולה.

בנוסף, מתבקש בית המשפט הנכבד לחייב את המשיבים בהוצאות העותרים לרבות שכ"ט עו"ד, בצירוף מע"מ כדין.

בקשה לקיום דיון דחוף

העותרים 1-3 הינם אזרחים ישראלים המתגוררים בישראל, בעיר רמלה. לעותרים קרובי משפחה מדרגה ראשונה המתגוררים ברצועת עזה- ילדים, אחים, נכדים- אותם לא ראו מזה שנה וחצי בשל מדיניות התנועה המגבילה שקבעו המשיבים. בקשתם להיכנס לביקור קצר-מועד בעזה לשם השתתפות בחתונת נכדם של העותרים 1-2, יחד עם בתם, עותרת מס' 3 [REDACTED], [REDACTED], סורבה מטעמים של "אי

עמידה בקריטריונים" משום שהעותרים 1-2, לעמדת המשיבים, אינם קרובי משפחה מדרגה ראשונה של הנכד המתחתן.

כדי לאפשר לעותרים להשתתף בחתונת נכדם שתחל כאמור ביום **22.10.2017**, בליווי בתם המוגבלת, ועל מנת שתיפסק לאלתר הפגיעה הקשה בזכויות היסוד המוקנות להם לחופש תנועה ולחיי משפחה תקינים, מתבקש **דיון דחוף ובהקדם האפשרי בעתירה**, על פי יומנו של בית המשפט הנכבד. ככל שיחליט בית המשפט לבקש את תגובת המשיבים לעתירה, נבקש כי מועד הגשתה ייקבע סמוך ככל הניתן למועד הגשת עתירה זו, **ובטרם יחלוף מועד החתונה**.

הצדדים:

1. **העותר 1** הינו אזרח ישראלי בן 65 המתגורר בישראל, בעיר רמלה.
2. **העותרת 2** הינה אזרחית ישראלית בת 58 המתגוררת בישראל, בעיר רמלה.
3. **העותרת 3** הינה בתם של העותרים 1-2, בת [REDACTED], [REDACTED].
4. **העותרת 4** הינה עמותה רשומה ללא מטרת רווח, הפועלת לקדם את הכיבוד וההגנה על זכויותיהם של התושבים הפלסטינים שנמצאים תחת שליטה ישראלית, ובייחוד זכותם לחופש תנועה של תושבי רצועת עזה.
5. המשיב 1 (להלן: **המפקד הצבאי**) הוא המוסמך מכוח חוק לאשר כניסת ישראלים לרצועת עזה.
6. המשיב 2 (להלן: **שר הביטחון**) הינו הממונה על הצבא מכוח חוק יסוד: הצבא.
7. המשיב 3 (להלן: **המתפ"ש**) הינו זרוע של משרד הביטחון האמונה על יישום מדיניות הממשלה בשטחי הרשות הפלסטינית, לרבות מדיניות התנועה מרצועת עזה ואליה. המתפ"ש הוא שמקנה היתרי כניסה לרצועת עזה והיתרי יציאה ממנה לשטח ישראל.

ואלו נימוקי העתירה:

א. התשתית העובדתית

8. העותרים מס' 1-2 הינם בני זוג אזרחים ישראלים המתגוררים בישראל. לעותרים קרובי משפחה רבים מדרגה ראשונה המתגוררים ברצועת עזה- ילדים, אחים ונכדים. בתם **ראניה** חיה ברצועת עזה עם בן-זוגה וילדיה. בנה של ראניה ונכדם של העותרים מס' 1-2, מר הארון אשרף הארון חולי ת.ז. פלסטינית [REDACTED], בן 22, עתיד להינשא בקרוב ברצועת עזה לבחירת ליבו. החתונה עתידה להתקיים בימים **22.10.2017 עד 24.10.2017** בעיר עזה ובאולם וינה על חוף הים של עזה.

העתק תעודות הזהות של העותרים מצ"ב ומסומן **נספח ע/1**.

העתק תעודות הזהות של ראניה והארון אלחולי מצ"ב ומסומן **נספח ע/2**.

העתק ההזמנה לחתונה והעתק חוזה הנישואין של הארון אלחולי ותרגומם החלקי לעברית מצ"ב ומסומן נספח ע/3.

9. העותרים לא ביקרו ברצועת עזה ולא פגשו את משפחתם המורחבת מזה כשנה וחצי, עת נכנסו במרץ 2016 להשתתפות בחתונת נכדתם, הגב' הבא אלחולי (ועל כך בהמשך). בשל מדיניות המשיבים שתואר להלן, הם אינם רשאים להיכנס לעזה לשם ביקור משפחה "רגיל", או בחגים, ועליהם להמתין להיווצרות נסיבות ייחודיות פעם בכמה שנים כגון חתונה או חלילה הלוויה. לפיכך, חתונתו של נכדם הארון הינה הזדמנות לא רק להשתתף בשמחת הנכד ולהיות לצדו ברגע מרגש זה, אלא גם לבקר את כלל בני המשפחה המתגוררים בעזה, ביניהם אחים מבוגרים הבאים בשנים, בנים ובנות, נכדים ונכדות, ואף נינים.

10. יצוין כי בחתונה מוסלמית לסבא ולסבתא מעמד מיוחד - כראשי המשפחה, הם אלו שנותנים את ברכתם לנישואין של הזוג. באופן ספציפי, החתונה בה מבקשים העותרים להשתתף הפעם היא מיוחדת כפליים משום שזו החתונה הראשונה של נכד במשפחה (להבדיל מנכדה), ולכן על פי כללי הטקס הם, כמשפחת החתן, זוכים לארח את החתונה.

11. בתם של הזוג, עותרת מס' 3, [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
היא אינה יכולה להישאר לבדה, ללא השגחה ומעקב צמודים של הוריה ולו למספר שעות. היא אינה עצמאית כלל ואינה מסוגלת להסתדר בלעדיהם. [REDACTED] בשל כך, היא מתלווה לכל נסיעותיהם הארוכות, וליוותה גם את יציאתם לחתונה בעזה (של אחייניתה) במרץ 2016.

העתק [REDACTED] מצ"ב ומסומן נספח ע/4.

12. כחודש לפני החתונה, ביום 24.9.2017 הגישו העותרים 1-2 באמצעות באי-כוחם מעמותת "גישה" בקשה להיכנס לרצועת עזה לצורך השתתפות בחתונת נכדם וזאת בליווי בתם שכאמור בשל מצבה הרפואי אינה מסוגלת להישאר לבדה ולו לימים מספר ללא השגחתם. למכתב שנשלח למנהלת התיאום והקישור בעזה (להלן: מת"ק עזה), צורפו כלל המסמכים התומכים בבקשה-ההזמנה לחתונה וחוזה הנישואין של הנכד וכן [REDACTED] של עותרת מס' 3. יצוין כי העותרים ביקשו להיכנס לרצועת עזה לכל הפחות בין הימים 22.10.2017-24.10.2017 משום שבמהלך שלושת הימים הללו מתקיימים אירועי החתונה: ב-22.10.2017 עתידה להתקיים מסיבת החינה המסורתית וכן מסיבת אם החתן (בתה של העותרים 1-2). ביום 23.10.2017 עתידה להתקיים מסיבת חברי החתן בבית החתן וביום 24.10.2017 יתקיים טקס ומסיבת החתונה.

העתק מכתב עמותת "גישה" למת"ק עזה מיום 24.9.2017 מצ"ב ומסומן נספח ע/5.

13. ביום 2.10.2017 התקבלה החלטת מת"ק עזה לפיה **בקשת העותרים להשתתף בחתונת נכדם מסורבת עקב אי עמידה בקריטריונים**. זאת, משום שלדעת המשיבים העותרים אינם קרובי משפחה מדרגה ראשונה של המבוקר.

העתק תשובת מת"ק עזה מיום 2.10.2017 מצ"ב ומסומן **נספח ע/6**.

14. נוכח תשובה זו, ובהינתן המועד הקרוב של החתונה, לא נותרה ברירה בידי העותרים אלא להגיש עתירה לבית המשפט הנכבד.

בקשות קודמות

15. לשם השלמת הרקע העובדתי יצוין כי בחודש פברואר 2016 הגישו העותרים דכאן בקשה דומה להיכנס לרצועת עזה לשם השתתפות בחתונת נכדתם, גבי הבה אלחולי, והבקשה סורבה גם היא עקב "אי עמידה בקריטריונים".

16. רק לאחר הגשת עתירה לבית המשפט הנכבד (בג"ץ 1952/16 נצר נ' **מפקד פיקוד דרום ואח'** (פורסם בנבו, 9.3.2016)) שונתה ההחלטה והמשיבים התירו את כניסתם של העותרים- שלושתם- לרצועת עזה, לשם השתתפות בחתונה. **זו הייתה הפעם הראשונה מזה כמעט עשר שנים שהעותרים ראו את קרובי משפחתם החיים בעזה**. השמחה וההתרגשות שאפפה את ביקורם לא ניתנת לתיאור במלים. להלן תמונה מהאלבום המשפחתי (העותרים 1-2 מחבקים את הכלה):

[הוסר מטעמי פרטיות]

17. כחצי שנה לאחר מכן, בספטמבר 2016, פנו העותרים למשיבים וביקשו להיכנס שוב לרצועת עזה לשם השתתפות בחתונה של נכדה נוספת, הגב' הנד אלחולי. הבקשה סורבה מטעמים של "אי עמידה בקריטריונים". בשל לוח זמנים דחוק לא ניתן היה לעתור לבית המשפט גם בעניין זה והעותרים בצר להם החמיצו את המאורע המשפחתי החשוב.

ב. הטיעון המשפטי

המסגרת הנורמטיבית

18. לאחר ה"התנתקות" נקבע בחוק כי כל ישראלי המבקש להיכנס לרצועת עזה צריך לקבל היתר ממפקד פיקוד דרום (סעיף 24(א) לחוק יישום תכנית ההתנתקות, תשס"ה-2005). מחוק זה נגזרו **קריטריונים** המתירים את כניסתם לרצועת עזה של ישראלים, אם יש להם קרובי משפחה ברצועה, וזאת רק במקרים שהוגדרו כ"**הומניטאריים חריגים**": "משפחות חצויות" (שהייה בעזה של ישראלים הנשואים לתושבי עזה), ביקור חולה במצב קשה, השתתפות בחתונה או

הלוויה. הכניסה והשהייה בעזה לפי הקריטריונים הללו מתאפשרת רק למי שנחשב קרוב משפחה מ"דרגה ראשונה" של המבוקר, ולנלווים של המבקר- בן זוג וילדים קטינים עד גיל 16.¹

19. קריטריונים אלו נקבעו בשני מסמכי מדיניות כלליים- מסמך משרד הביטחון שכותרתו "מדיניות תנועת אנשים בין מדינת ישראל לרצועת עזה" משנת 2011 ומסמך מתפ"ש שכותרתו "סטאטוס ההרשאות", המתעדכן מדי חודש. לצד מסמכים אלו פורסמו במרוצת השנים מספר נהלים הנוגעים לכניסת ישראלים לרצועת עזה ולאופן מעברם במעבר ארז.

העתק העמודים הרלוונטיים ממסמך "מדיניות תנועת אנשים בין מדינת ישראל לרצועת עזה" משנת 2011 מצ"ב ומסומן נספח ע/7.

העתק העמודים הרלוונטיים ממסמך "סטאטוס ההרשאות" מעודכן ליום 18.9.2017 מצ"ב ומסומן נספח ע/8.

20. בנוסף לאמור, המדינה מתירה במקרים חריגים כניסה לרצועה של ישראלים שאין להם קרובי משפחה בעזה כגון משלחות של רופאים, חי"כים ערבים, עיתונאים, תושבי מזרח ירושלים שעובדים בארגונים בינלאומיים וכו'. לאחרונה אושר גם לתושבי מזרח ירושלים להיכנס לרצועת עזה לצורך "שיפור וקידום כלכלת רצועת עזה והתשתית ההומניטארית בה", במכסה של 150 איש בכל פעם (ר' נספח ע/8).

21. יצוין עוד כי השהייה המותרת ברצועת עזה למי שעומדים בקריטריונים קצרה ביותר. מעבר לבן/בת זוג הנשוי/אה לתושב או תושבת עזה אשר מקבלת היתר שהייה בן 6 חודשים (הניתן לחידוש), שאר המבקרים רשאים להיכנס לעזה לשלושה ימים בלבד. זאת, גם במקרה של חתונה, הלוויה או ביקור קרוב משפחה שנוטה למות (סעיף 3(י) בנוהל להלן).

העתק "נוהל טיפול בבקשות ישראלים ליציאה מישראל לרצועת עזה- משרד ישראלים" מחודש אוגוסט 2017 מצ"ב ומסומן נספח ע/9.

22. לשם השלמת התמונה יצוין כי ביולי 2015 הכריז מפקד פיקוד דרום על הטלת "מדיניות צמצום זמנית" לכניסת ישראלים לרצועת עזה, "נוכח המצב הביטחוני השורר ברצועה" ונוכח פרסום דבר החזקתם בעזה של שני אזרחים ישראלים. בעקבות הכרזה זו, צומצמה באופן דרסטי כניסת ישראלים לעזה, גם במקרים הומניטאריים מובהקים כמו "משפחות חצויות", ביקורי חולה, חתונות והלוויות. כניסת נלווים נאסרה גם היא, כמעט כליל. בהדרגה, ולאחר הגשת עתירות מספר לבית המשפט הנכבד, שבו המשיבים לאשר יותר ויותר בקשות, מכל הסוגים. לפיכך,

¹ במקרים חריגים, ובהתאם לנסיבות הייחודיות של המקרה, מתירים המשיבים גם את כניסתם של נלווים בגירים לרצועת עזה (נוכח מוגבלות פיזית שלהם או של המבקר הראשי שזקוק ללוויה). ר' לדוגמה אישור בקשתו של מר [REDACTED] ביום 28.9.2017; מר [REDACTED] ביום 11.9.2017; גב' [REDACTED] ביום 14.3.2017; גב' [REDACTED] ביום 29.3.2017; גב' [REDACTED] ביום 9.3.2016; מר [REDACTED] ביום 12.5.2015.

קשה להבין באיזה אופן מתבטאת עדיין "מדיניות הצמצום" שעל פניו עודנה בתוקף, למרות שכונתה זמנית.

קריטריון סבא-סבתא

23. מאז 2005 ועד למרץ 2016 הקריטריונים לעיל התיירו במפורש את כניסתם לרצועת עזה של סבים וסבתות ישראלים, וכן נכדים ונכדות, לצורך השתתפות בחתונה או הלוויה.

24. בנוהל המרכזי שפירט באותה העת את המדיניות לגבי כניסתם ישראלים לעזה, "נוהל הגשת בקשה כניסה לרצועה" של המתפ"ש משנת 2012, צוין ברחל ביתך הקטנה כי קרבה ראשונה כוללת ביקורים של סבא או סבתא ישראלים ברצועה:

"קריטריונים: קרבה ראשונה (אבא, אמא, אח, אחות, בן זוג). במקרים של חתונה/הלוויה יש לאשר גם סבא, סבתא, נכד, נכדה" (סעיף 4(ב)(1)(ג) לנוהל).

העתק "נוהל הגשת בקשה כניסה לרצועה" של המתפ"ש משנת 2012 מצ"ב ומסומן **נספח ע/10**.

25. שאר מסמכי המדיניות והנהלים של המשיבים שנגעו לכניסת ישראלים לעזה שתקו לגבי מהי אותה "קרבה ראשונה" הנדרשת לשם אישור כניסת ישראלים לעזה. ר' סעיף 7(ב)(1)(א)) למסמך המדיניות (נספח ע/7) וכן סעיף 4(ג)(1)) ב"נוהל טיפול בבקשת ישראלים ליציאה לרצועת עזה" של המתפ"ש שפורסם בחודש יוני 2015.

העתק "נוהל טיפול בבקשת ישראלים ליציאה לרצועת עזה" משנת 2015 מצ"ב ומסומן **נספח ע/11**.

26. בהתאם לכך, יותר מאלף ישראלים נכנסו לרצועת עזה מדי שנה לביקור משפחותיהם ולהשתתפות בחתונות ובהלוויות, לרבות סבים וסבתות, נכדים ונכדות. מנתונים שסיפקו המשיבים, בשנת 2015 לבדה נכנסו לעזה 1,740 ישראלים לביקורים הומניטאריים שונים.

העתק תשובת המתפ"ש לבקשת חופש מידע של ארגון "המוקד להגנת הפרט" מיום 30.12.2015 מצ"ב ומסומן **נספח ע/12**.

27. בשנת 2016, ולמרות הנוהל האמור שהתיר את כניסתם של סבים וסבתות ישראלים לעזה, סורבה בקשתם של העותרים דכאן להיכנס לעזה לשם השתתפות בחתונת נכדתם מן הטעם שאינה קריטריונית. כנגד הסירוב הוגשה הודעת קדם-בג"ץ, ובחלוף שמונה ימים ומשלא נתקבל מענה, הוגשה ביום 8.3.2016 עתירה לבית המשפט הנכבד (בג"ץ 1952/16 נצר נ' מפקד פיקוד דרום). מפאת המועד החתונה הקרב, הדיון בעתירה נקבע ליום לאחר הגשתה, ל-9.3.2017.

28. במהלך הדיון טענו נציגי המשיבים כי סבים וסבתות, נכדים ונכדות, אינם נחשבים קרובים מ"דרגה ראשונה" לצורך כניסה לעזה. הם הפנו לנוהל משנת 2015 אשר לדידם הוא הנוהל הרלוונטי, למרות שהוא אינו מבאר מהי "דרגה ראשונה" (נספח ע/11). זאת, בניגוד לנוהל משנת

2012 שכן מבאר זאת (נספח ע/10). המשיבים לא הסבירו מדוע לשיטתם אין לאשר לסבים וסבתות להיכנס לעזה לאירועים חריגים כמו חתונה או הלוויה.

29. בית המשפט הנכבד לא קיבל את טענת המשיבים וקבע שהנוהל הרלוונטי עודנו הנוהל משנת 2012 שמפרט מהי "דרגה ראשונה". כבי' השופט פוגלמן אמר במהלך הדיון:

"יש פה כמה רבדים, הראשון, מסמך המדיניות שהוא התורה הבסיסית שאינו מגדיר קרבה ראשונה. בע-9 יש הגדרה שהוא הנוהל עצמו, מסמך מאוחר יותר. שם במקרה של קריטריונים של חתונה, לוויה וכיו"ב כוללים גם סבא וסבתא. איננו רואים מסמך נוסף שמשנה. לכן, מבחינת הנהלים הכתובים לכאורה לא ניתן להסיק מסקנה אחרת" (עמ' 3, ש' 11-14 לפרוטוקול הדיון מיום 9.3.2016).

בהמשך הוא הוסיף:

"אם חושבים שקרבה ראשונה צריכה להיות מוגדרת לא כפי שהוגדרה ב-2012, תוציא מסמך מתקן שיותקף או לא."

העתק פרוטוקול הדיון בבג"ץ 1952/16 נצ' נ' מפקד פיקוד דרום מיום 9.3.2016 מצ"ב ומסומן **נספח ע/13**.

30. בעקבות הערה זו והערות נוספות של השופטים, הודיעו המשיבים כי יתירו את כניסתם של העותרים, לרבות בתם [REDACTED] (עותרת מס' 3), לרצועת עזה. עם זאת, המשיבים הוסיפו כי הם יפעלו להבהיר את עמדתם שסבים וסבתות ישראלים, כמו גם נכדים ונכדות, אינם רשאים להיכנס לעזה לשם השתתפות בחתונה או הלוויה של נכד או נכדה, סבא או סבתא, בהתאמה.

העתק הודעה מטעם המשיבים הדיון בבג"ץ 1952/16 נצ' נ' מפקד פיקוד דרום מיום 9.3.2017 מצ"ב ומסומן **נספח ע/14**.

31. נוכח הודעה זו ניתן פסק דין המוחק את העתירה.

העתק פסק הדין בבג"ץ 1952/16 נצ' נ' מפקד פיקוד דרום מיום 9.3.2017 מצ"ב ומסומן **נספח ע/15**.

32. שבועיים לאחר מתן פסק הדין, שינו המשיבים את מדיניותם וקבעו במסמך "סטטוס ההרשאות" המעודכן ליום 23.3.2016 כי "בכל מקום בו מצוין המונח "קרבה ראשונה"...הכוונה היא אך ורק לאם, אב, אח, אחות, ילדה וילדה (כך במקור), בעל/אישה (נשואים), אלא אם צוין במפורש אחרת ביחס לקריטריון פרטני מסוים במסמך עדכני" (סעיף ז' בעמ' 4) (להלן: **ההחלטה, שינוי המדיניות**). שינוי זה לא לווה בהודעה לציבור המודיעה על השינוי והמנמקת את ההחלטה.

33. במקביל לכך, סעיפים אחרים באותו המסמך קובעים מפורשות כי **סבים וסבתות פלסטינים כן רשאים לצאת מרצועת עזה לצורך ביקור משפחה בישראל, בגדה המערבית או בחו"ל, במקרים קריטריונים כמו חתונה, הלוויה וביקור חולה**. ביחס למקרים אלו נכתב במפורש על ידי המשיבים כי סבים וסבתות של המבוקר נחשבים בני משפחה מקרבה ראשונה (ר' סעיף 3(ב)

בפרק ג' בעמוד 24 וסעיפים 20 ו-21 בטבלה שבעמוד 50).

העתק הסעיפים הרלוונטיים ממסמך "סטאטוס ההרשאות" מיום 23.3.2016 מצ"ב ומסומן נספח ע/16.

34. מכאן, שרק סבים וסבתות (ונכדים ונכדות) ישראלים מופלים כעת לרעה. בניגוד למקבליהם הפלסטינים הם אינם רשאים לבקר את נכדיהם ברצועת עזה בשום מצב, אף לא לשם השתתפות בחתונה או בהלוויה חלילה.

35. לשם השלמת התמונה יצוין כי ממש לאחרונה, באוגוסט 2017, המשיבים פרסמו עדכון לנוהל "טיפול בבקשות ישראלים ליציאה מישראל לרצועת עזה" אך בדומה להתנהלות בעבר, גם בנוהל זה הם לא ציינו מפורשות מהי "קרבה ראשונה" לצורך כניסה לרצועת עזה, ולא התייחסו ספציפית לסבים וסבתות, נכדים ונכדות (ר' נספח ע/9).

36. ביום 26.9.2017 פנתה העותרת מס' 4 למשיב מס' 3 במכתב עקרוני כנגד שינוי המדיניות ביחס לכניסת סבים וסבתות ונכדים ונכדות ישראלים לרצועת עזה. במכתב טענה העותרת כי ההחלטה לאסור על קבוצת אנשים אלו להיכנס לעזה במקרים שהם ממילא חריגים ומעטים הינה בלתי חוקתית, בלתי סבירה, בלתי מידתית, מפלה ושרירותית, ומכאן דינה בטלות. המכתב לא נענה עד עתה.

העתק מכתב עמותת "גישה" למתפ"ש מיום 26.9.2017 מצ"ב ומסומן נספח ע/17.

החלטת המשיבים בלתי חוקתית, בלתי סבירה ושרירותית

37. החלטת המשיבים לסרב את בקשת העותרים, ושינוי המדיניות הכללי שהוחל במרץ 2016 האוסר על כניסתם של סבים וסבתות ישראלים לרצועת עזה הם מהלכים מבישים ושרירותיים מצד המשיבים שהיה טוב לו לא היו באים לעולם. איסור הכניסה הגורף שהוטל על סבים וסבתות ישראלים אינו סביר והוא לוקה בשרירות גמורה. הוא חסר כל הצדקה ובנוסף גם מפלה קבוצה זו ביחס לחבריהם הסבים והסבתות הפלסטינים. הוא מרוקן מתוכן את זכותם החוקתית של העותרים, והסבים והסבתות בכלל, לחיי משפחה ומכאן שהוא אף בלתי מידתי בעליל. נוכח כל אלו, דין ההחלטה הפרטנית ודין ההחלטה העקרונית- בטלות. על המשיבים לאפשר לסבים וסבתות לבקר ברצועת עזה את נכדיהם ונכדותיהם.

ההחלטה בלתי חוקתית

38. ההחלטה למנוע את כניסתם של סבים וסבתות ישראלים לרצועת עזה, לביקורים חריגים בעת חתונה או הלוויה חלילה של נכד/ה, מאיינת את זכותם החוקתית לחיי משפחה. הזכות לחיי משפחה היא זכות יסוד בעלת מעמד חוקתי במשפט הישראלי וזכות אוניברסאלית מוכרת במשפט הבינלאומי (ר' סעיף 12 וסעיף 16(3) להכרזה האוניברסלית בדבר זכויות האדם, 1948; סעיף 10 לאמנה בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות, 1966; סעיפים 17 ו-23 לאמנה

בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, 1966; סעיף 12 לאמנה האירופית בדבר זכויות האדם; סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית).

39. בית המשפט הנכבד חזר והדגיש את מעמדה החוקתי ואת חשיבותה הרבה של הזכות לחיי משפחה בפסקי דין רבים. כך למשל קבע כב' הנשיא בדימוס ברק בבג"צ 7052/03 **עדאלה ואח' נ' שר הפנים**, פ"ד סא(2) 202 (2006), בסעיף 25 לפסק דינו:

"חובתנו הראשונית והבסיסית לקיים, לטפח ולשמור על התא החברתי היסודי והקדום ביותר בתולדות האדם, שהיה, הווה ויהיה היסוד המשמר ומבטיח את קיומה של החברה האנושית - הלוא היא המשפחה הטבעית... הקשר המשפחתי... מונח ביסוד המשפט הישראלי. למשפחה תפקיד חיוני ומרכזי בחייו של היחיד ובחיה של החברה. הקשרים המשפחתיים, עליהם מגן המשפט ואותם הוא מבקש לפתח, הם מהחזקים ומהמשמעותיים ביותר בחייו של אדם."

וכן בסעיף 32:

"נקודת המוצא הינה כי המשפחה הינה "יחידה חוקתית" (ראו ע"א 232/85 פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מ(1) 1, 17). היא זוכה להגנה חוקתית. הגנה זו מצויה בליבה של הזכות לכבוד האדם. היא נשענת גם על הזכות לפרטיות (ראו סעיף 7(א) לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו). אכן, הזכות לחיות יחדיו כתא משפחתי, היא חלק מהזכות לכבוד האדם... אחד המרכיבים היסודיים ביותר של כבוד האדם הוא כוחו של האדם לעצב את חיי המשפחה שלו על פי האוטונומיה של רצונו החופשי, ולגדל במסגרתו את ילדיו, תוך חיים משותפים של מרכיבי התא המשפחתי. התא המשפחתי הוא ביטוי מובהק למימושו העצמי של האדם." (ר' גם בג"צ 7444/03 **דקה נ' שר הפנים** (טרם פורסם, 22.2.2010); בג"צ 466/07 **גלאון נ' היועץ המשפטי לממשלה**, פ"ד סה (2) 44 (2012)).

40. הזכות לחיי משפחה מתפרשת לא רק על המשפחה הגרעינית של האדם. ועדת זכויות האדם של האו"ם, האמונה על יישום האמנת בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות אותה אשררה מדינת ישראל, קבעה כי **המונח "משפחה" בסעיף 17 לאמנה צריך לקבל פרשנות רחבה** ולכלול את כל מי שמהווה חלק מהתא המשפחתי, כפי שזה נתפס בחברה שבה מדובר (ראו: ועדת זכויות האדם של האו"ם, הערה כללית מס' 16: "הזכות לכבוד ולמשפחה" פסקה 5 (1988), וכן הערה כללית מס' 19: "ההגנה על המשפחה" (1990)).

41. ואכן, בישראל, חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה-1995 קובע בסעיף 1 לצורך ההגדרה של המונח "ענייני משפחה", כי "בן משפחתו" של אדם הם גם "הורי הוריו" וגם "נכדו". דברי חקיקה נוספים מגדירים את המונח "בן משפחה" או "קרבה ראשונה" ככוללים סבים וסבתות, כמו למשל לעניין טובת הילד (סעיף 80 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962, סעיף 38(א) לחוק אומנה לילדים, תשע"ו-2016); לעניין מניעת אלימות במשפחה (סעיף 1 לחוק

למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991, סעיף 86(ב)1 לחוק העונשין, תשל"ז-1977; לענין פסלות שופט (סעיף 53ב) לחוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, סעיף 21א(ב)3 לחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, תשכ"ג-1962) וכיו"ב.

42. **החוק בישראל מכיר בקשר הייחודי שבין סבא וסבתא לבין נכד ונכדה**, ומעגן את החובה של הרשויות או של צדדים שלישיים לאפשר את קיומו של הקשר הזה. זאת, הן כענין שבשגרה ובמיוחד באירועים חריגים כמו חתונה, ביקורי אסירים, מצב רפואי סופני, הלוויה או אבל. כך למשל, פקודת נציבות שירות בתי הסוהר "כללים ביחס לאסירים ביטחוניים" מספר 03.02.00 מבהירה כי "בהתאם לסעיף 116 לאמנת זינבה הרביעית, ככלל, אסירים יורשו לקבל ביקורי משפחה מדרגת קירבה ראשונה בלבד. קירבה ראשונה לענין סעיף זה: הורים, בן/בת זוג, ילדים, אחים/אחיות, **סבא וסבתא**" (סעיף 17א1). ההדגשה אינה במקור, מ.ל). כמו כן פקודת מטכ"ל "חופשות לחיילים המשרתים בשירות חובה" מספר 35.0402 קובעת כי חייל זכאי לחופשת אבל של שמונה ימים אם סבו או סבתו נפטרו חלילה (סעיף 30(ט)1).

43. **באופן ספציפי, החוק מכיר במעמד הייחודי של סבים וסבתות בקרב המגזר המוסלמי**, בו עסקינן. כך למשל, בהוראת התקשי"ר החלה על כל עובדי המדינה, נקבע כי עובד מוסלמי (כמו גם נוצרי ודרוזי) שנפטר סבו או סבתו, יהיה זכאי להיעדר מן העבודה למשך ארבעה ימים מיום פטירת הקרוב (סעיף 33.534 לתקשי"ר). הוראה דומה קיימת בחוקת העבודה לעובדים ברשויות המקומיות בישראל (סעיף 43).

44. מעבר לכך, ובמבט כללי, נראה שישנה הכרה הולכת וגוברת במערכת המשפט הישראלית בזכותם של סבים וסבתות לעמוד בקשר שוטף ועצמאי עם נכדיהם (ולהיפך). לדברי ישראל דורון וגליה לינציץ, במאמרם "זכות העמידה של סבים וסבתות לקשר עם נכדיהם" **משפחה במשפט** ב' התשס"ט, 147:

"כבר היום, המשפט הישראלי מכיר בקשת רחבה של הקשרים, "במעמד" של סבים וסבתות כחלק מהמושג "משפחה". הגם שנכון להיום קשה לדבר במסגרת המשפט הישראלי המצוי על "סטטוס" מוכר ועצמאי של "סבאות" במנותק מהמשפחה, או ב"זכויות" של סבים וסבתות שלא בהקשר למעמדם של כלל בני המשפחה והקרובים, הרי שניתן עדיין לקבוע כי **המשפט הישראלי מכיר במימד ה"טבעי" העמוק הנעוץ בקשרים שבין סבים לבין נכדיהם**, ולהיפך" (עמ' 170. הדגשה שלי, מ.ל).

וכן:

"הואיל והמשפט הישראלי מכיר בקשת נרחבת של הקשרים ותחומים, **בהיותם של סבים וסבתות חלק אינטגרלי מהמושג "משפחה" במובנה המשפטי**, הרי שאין מדובר בזיקה שולית, נקודתית, או חלקית. **מדובר בתפישה מקיפה ומהותית, המשקפת מציאות וערכים שבמסגרתם הסבים והסבתות הם חלק מהותי מעולמם החברתי והנורמטיבי של נכדיהם**". (עמ' 176. הדגשה שלי, מ.ל)

45. כידוע, זכותם החוקתית לחיי משפחה של אזרחים ישראלים שלהם בני משפחה המתגוררים בשטחי הגדה המערבית או רצועת עזה ממילא מוגבלת. נוכח חוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה), תשס"ג-2003, הם אינם יכולים להיפגש עם בני משפחתם בשטח ישראל, למעט במקרים חריגים. לפיכך, **הדרך היחידה כמעט של אותם אזרחים ישראלים לבקר את בני משפחתם היא באמצעות קבלת היתר שהייה בשטחי רצועת עזה או הגדה המערבית.**

46. ההסדרים שהמשיבים יצרו, אשר מאפשרים בנסיבות מסוימות את כניסתם של אזרחי ישראל לרצועת עזה, נועדו אם כן על מנת שלא לשלול באופן מוחלט את זכותם החוקתית לחיי משפחה. הסדרים אלו, הגם שהם מינימאליים באופיים ובהיקפם (ר' סעיפים 17-20 לעיל), הינם הכרחיים לאור ההחלטה, שאושרה בבג"ץ מספר פעמים, למנוע כמעט כליל את כניסתם של תושבי רצועת עזה לישראל לצורך איחוד משפחות וביקורי משפחה (ר' עניין **עדאלה** לעיל; עניין **גלאון** לעיל; בג"צ 4047/13 נג'מה חדרי נ' ראש הממשלה (פורסם בנבו, 14.6.2015).

47. ההחלטה האמורה, אם כן, שוללת מסבים וסבתות ישראלים בכלל ומהעותרים בפרט, את המעט שהיה להם בשנים האחרונות- האפשרות לפגוש את בני משפחתם המתגוררים ברצועת עזה במקרים חריגים ויוצאי דופן של חתונה, הלוויה חס וחלילה או ביקור חולה במצב קשה. יוזכר כי **מדובר באנשים מבוגרים, המתגוררים בישראל לעתים בגפם, כשחלק ניכר מילדיהם עברו להתגורר ברצועת עזה. הם נאחזים במפגש העתי עם ילדיהם ונכדיהם בעזה כאוויר לנשימה.** השיחות הטלפוניות והווידאו-צ'אט לא יכולים להחליף את החיבוק, הנשיקה והליטוף של ילדים ונכדים אותם לא ראו משך שנים. כך ודאי כאשר מדובר בהשתתפות בשמחה של נכד או נכדה המתחתנים, ומתן ברכתם לנישואי הזוג.

48. בצר להם, ממתנינים העותרים לפטירה לא עלינו של אח המתגורר ברצועת עזה או להזדמנות משמחת כמו החתונה שתתקיים בקרוב, על מנת לבקש להיכנס לעזה ולהיפגש ולו למספר ימים עם בני משפחתם. בנסיבות אלו, סירוב בקשתם להיכנס לחתונת נכדם מחריף עוד יותר את הפגיעה הנוכחית בזכותם לחיי משפחה. הוא גוזר עליהם ניתוק ארוך שנים, כואב ומתסכל, ממשפחתם המתגוררת ברצועת עזה.

49. **החלטה זו מביאה לפיכך לשלילה ואיון מוחלט של זכותם החוקתית של הסבים והסבתות הישראלים לחיי משפחה, שממילא מימושה היה מוגבל ומצומצם בהיקפו עד כה.** החלטה שכזו אינה חוקתית, שכן היא אינה עומדת במבחני פסקת ההגבלה הקבועים בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. אין לה שום תכלית ראויה ואף אם הייתה לה, האמצעי שנבחר למימושה עולה במידה על הנדרש: אין לאמצעי קשר רציונאלי לתכלית, האמצעי שנבחר הוא הפוגעני ביותר והנזק שייגרם ממימושו עולה על התועלת. טיעון זה יפורט להלן:

אין להחלטה שום תכלית ראויה

50. המשיבים לא הסבירו או נימקו את ההחלטה לשנות את המדיניות הנהוגה לגבי כניסת סבים וסבתות (ונכדים ונכדות) ישראלים לעזה. הן במהלך הדיון בעתירת נצר לעיל והן בעת פרסום השינוי ב"סטאטוס ההרשאות" של מרץ 2016, הם לא ביארו מדוע חשוב להם שסבים וסבתות

לא יוכלו להיכנס לעזה לביקורים חטופים וחריגים בעת חתונה, הלוויה או ביקור חולה. לפיכך, אין ברשות העותרים כל הסבר, לא כל שכן הסבר המניח את הדעת, באשר לתכלית העומדת מאחורי ההחלטה. מיותר לציין שגם בכך יש טעם לפגם- שהמשיבים בחרו באבחת קולמוס לקחת מאזרחים ישראלים את המעט שעוד היה להם ואשר איפשר את מפגשיהם עם בני משפחתם בעזה, וזאת אפילו מבלי לכבדם בהסבר.

51. ייתכן ששתיקה זו מעידה על כך שאין למהלך זה תכלית כלשהיא, וודאי שלא תכלית ראויה. שהרי, איזו תכלית ראויה יכולה להצדיק את מניעת המפגש בין סבים וסבתות ישראלים עם נכדיהם המתגוררים בעזה?

52. ייאמר מיד: התכלית של מניעת סיכון ביטחוני משהייתם של ישראלים ברצועת עזה היא ודאי תכלית ראויה, אך אין לה שום קשר, והיא אינה מושגת כלל, מאיסור כניסתם של קבוצת הסבים והסבתות דווקא. שהרי, **הסיכון הביטחוני העולה מהתרת כניסתם של סבים וסבתות לרצועת עזה אינו רב**, וודאי לא גדול יותר מזה הנובע מהתרת כניסתם של אזרחים ישראלים אחרים- הורים, אחים וילדים של תושבים המתגוררים בעזה. לכך מספר סיבות:

א. **מדיניות הכניסה לעזה ממילא מצומצמת**- כאמור, הנהלים מתירים כניסה רק בארבעה מקרים ספציפיים- איחוד משפחות חצויות, חתונה, הלווייה או ביקור חולה במצב קשה, ורק למי שיש לו קרוב משפחה "מדרגה ראשונה" בעזה. כלומר, המשיבים מגשימים את התכלית הביטחונית באמצעות צמצום והגבלה- שחלים כבר היום- של תנועת ישראלים לתוך עזה. **התרת כניסתם של סבים וסבתות, אם כן, בגדרי המדיניות הקיימת, לא תוביל לשינוי באופי ובהיקף של מדיניות התנועה של ישראלים לעזה ולא תוביל לתנועה מרובה ותכופה של סבים וסבתות באופן שעלול לפגוע בביטחון.**

ב. **סבים וסבתות, מפאת גילם ומצבם, אינם מהווים קבוצה "חשודה"**- לא ניתן לטעון ברצינות כי סבים וסבתות ישראלים הם אלו שיובילו להחמרת המצב הביטחוני בין ישראל לרצועת עזה או להגברת הסיכונים הביטחוניים משהיית ישראלים לתקופות קצרות ומוגבלות ברצועת עזה. יצוין כי המשיבים לא סיפקו נתונים המעידים על אירועים ביטחוניים חלילה שארעו בשל כניסת סבים וסבתות ישראלים לעזה בין השנים 2005-2016, ואשר הצדיקו לדידם את שינוי המדיניות.

ג. **כניסתם של סבים וסבתות לעזה לצורך השתתפות בהלוויה, חתונה או ביקור נכד חולה אינה מתרחשת באופן תדיר**- משום שהמשיבים ממילא מאפשרים לאזרחים ישראלים להיכנס לעזה רק באירועים חריגים של חתונה, הלוויה או ביקור בן משפחה חולה, הכניסה לעזה אינה מתרחשת על בסיס יום יומי ואפילו לא על בסיס חודשי. אלא, **מדובר על כניסות ספורדיות, פעם בכמה חודשים או פעם בשנה, לשהות בת מספר ימים**. מכאן, שאין שום חשש שהתרת כניסתם של סבים וסבתות לעזה תוביל לתנועה תכופה במעברים, להחמרה במצב הביטחוני או לסיכונים ביטחוניים נוספים.

ד. **למשיבים אמצעי ביטחון שונים למנוע סיכון ביטחוני**- מעל הכל, המשיבים וגורמי הביטחון עימם הם עובדים מצוידים בשלל אמצעי ביטחון שנועדו למנוע סיכונים ביטחוניים מתנועת

ישראלים בין ישראל לרצועת עזה. ראשית, **בדיקה ביטחונית** נעשית לכל ישראלי המבקש להיכנס לעזה. שנית, לעתים גורמי הביטחון אף עורכים **תחקורים ביטחוניים לישראלים בטרם ייכנסו לעזה או בעת יציאתם מהרצועה**. שלישית, גופם של הישראלים וכבודתם נבדקים בעת המעבר במעבר ארז באמצעות מגוון של מכשירים ואמצעים. מעבר לכך, למשיבים וגורמי הביטחון יש אמצעים נוספים לביצוע מעקב וניטור של תנועת הישראלים בעזה, ולמניעה וסיכול של אירועים ביטחוניים. לאור האמור, ברי כי אין סיכון ביטחוני נלווה מכניסת סבים וסבתות, שלא יכול להיות מוכל באמצעות אמצעי הביטחון שעומדים לרשות המשיבים.

53. מכאן, שלתכלית הביטחונית אין קשר להחלטה למנוע את כניסתם של סבים וסבתות ישראלים לעזה, והיא לא תושג באופן מיטבי יותר מעצם מניעת כניסתם של קבוצה זו דווקא. יצוין כי גם תכליות נוספות כגון מניעת הצפה (של בקשות) מבחינה מערכתית ובירוקרטית- הגם שיש ספק אם מדובר בתכלית ראויה לשם פגיעה בזכות חוקתית- אין רלוונטיות להחלטה דנן. כאמור לעיל, משום שמדובר בכניסה לאירועים חריגים וייחודיים, שמתרחשים בדרך כלל פעם בכמה חודשים או שנה, אין חשש מהצפת המערכת בבקשות. גם כאן, המשיבים לא סיפקו נתונים באשר למספר הכניסות של סבים וסבתות לרצועת עזה בין השנים 2005-2016, מתוך סך הכניסות של ישראלים לעזה. ניתן לשער שמדובר באחוזים בודדים.

ההחלטה בלתי מידתית

54. אף אם היו המשיבים מוכיחים כי להחלטה יש תכלית ראויה, הפגיעה בזכות החוקתית של העותרים לחיי משפחה למען הגשמת תכלית זו, עולה על הנדרש ועל כן אינה מידתית. ראשית, אין קשר רציונאלי בין התכלית לבין האמצעי שנבחר- מניעה גורפת ומוחלטת של כניסת סבים וסבתות ישראלים לעזה לשם ביקור נכדיהם. כאמור לעיל, התכלית הביטחונית לא תוגשם כתוצאה מאיסור כניסתם של סבים וסבתות דווקא, אלא מאימוץ של אמצעים ביטחוניים **שננקטים כבר עתה** על מנת להבטיח את שלומם של הישראלים ואת ביטחון מדינת ישראל כולה.

55. שנית, האמצעי שנבחר על ידי המשיבים הוא הפוגעני ביותר. **הטלת איסור גורף על כניסת סבים וסבתות לביקור נכדיהם ברצועת עזה ללא הותרת שום פתח ושום חריג, הינה אמצעי בלתי מידתי באופן מובהק**. זאת, על אחת כמה וכמה כאשר המדיניות שהייתה נהוגה עד לשנת 2016 הייתה ממילא פוגענית, צרה ומגבילה, והתירה את הכניסה של סבים וסבתות רק במקרים חריגים וייחודיים. במובן זה, הטלת האיסור הגורף מוסיפה חטא על פשע- היא מאיינת לחלוטין את האפשרות של סבים וסבתות לפגוש את נכדיהם המתגוררים בעזה. כידוע, על פי ההלכה הפסוקה, **איסורים גורפים והימנעות מעריכת בדיקות אינדיבידואליות של בקשות, חשודים באופן מובהק בחוסר מידתיות** (ראה: בג"ץ 7444/03 בלאל מסעוד דקה נ' שר הפנים (2010); בג"ץ 3477/95 בן-עטיה נ' שר החינוך, פ"ד מט(5) 1, 15 (1996); בג"ץ 3648/97 סטמקה ואח' נ' שר הפנים, פ"ד נג(2) 728 (1999); בג"ץ 6778/97 האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' השר לבטחון פנים, פ"ד נח(2) 358, 367 (2004); בג"ץ 5627/02 סייף נ' לשכת העיתונות הממשלתית, פ"ד נח(5) 70, 77 (2004)).

56. במקרה דנן, ודאי שישנם אמצעים פוגעניים פחות בהם ניתן היה לנקוט על מנת להגשים את התכלית (ככל שתימצא תכלית ראויה שכזו). למעשה, **האמצעי הפחות פוגעני (שגם הוא פוגעני מאוד) מיושם כבר עתה**- התרת כניסתם של אזרחים ישראלים לרצועת עזה, על בסיס בדיקה ביטחונית אינדיבידואלית ובכפוף להתקיימותן של עילות מסוימות בלבד, שניתן לתמך במסמכים- חתונה, הלוויה או ביקור קרוב חולה. אמצעי זה כוחו יפה גם ביחס לכניסתם של סבים וסבתות.

57. שלישית, הנזק שייגרם לסבים וסבתות אזרחים ישראלים בכלל, ולעותרים בפרט, ממניעת כניסתם לעזה, עולה בהרבה מהתועלת שתופק כתוצאה מהטלת איסור גורף על כניסת סבים וסבתות ישראלים לעזה. כאמור לעיל, הסיכון הביטחוני אינו גובר כתוצאה מכניסתם הספורדית והחריגה של סבים וסבתות לעזה, או לפחות המשיבים לא טענו כך ולא גיבו טענה שכזו בנתונים. לפיכך, **התועלת שתופק ממניעת כניסתם היא תועלת שולית וזניחה, אם לא אפסית**. לעומת זאת, הנזק לאזרחים הישראלים ברור ומובהק- אותם סבים וסבתות שלא זוכים להשתתף בחתונת נכדם או חלילה בהלוויה, חשים צער, געגוע וסבל של ממש, שלא ייעלם במשך שנים. המרחק מהמשפחה משית עליהם בדידות נוראית ועצב שקשה לתאר. עבור חלקם, ייתכן שזו ההזדמנות האחרונה לפגוש את הנכדים, הנינים וקרובי המשפחה הנוספים, בטרם יפרדו מהעולם הזה.

58. לאור כל האמור לעיל, ברי כי החלטת המשיבים לסרב דווקא את כניסתם של סבים וסבתות (ונכדים ונכדות) ישראלים לרצועת עזה, אינה חוקתית באשר היא אינה עומדת במבחני פסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. היא אינה לתכלית ראויה, ואף אם הייתה תכלית כזו, היא פוגעת באופן שעולה על הנדרש בזכות החוקתית לחיי משפחה. בשל כך, דינה בטלות.

ההחלטה בלתי סבירה באופן קיצוני

59. ההחלטה אף לוקה בחוסר סבירות קיצוני, שכן המשיבים לא נשקלו בטרם קבלת ההחלטה את כלל השיקולים הרלוונטיים לעניין ולא ניתן להם משקל מתאים. כאמור לעיל, המשיבים לא נימקו את החלטתם ובשל כך לא ניתן לדעת מהם השיקולים אותם שקלו בטרם החליטו לאסור את כניסתם של סבים וסבתות דווקא לרצועת עזה. ואולם, **שתיקתם מעידה כי השיקולים ההומניטאריים של מתן אפשרות לאזרחים ישראלים להיפגש במקרים חריגים ונדירים, ולמספר ימים, עם בני משפחתם בעזה- לא נשקלו כלל או לא קיבלו את המשקל הראוי בנסיבות העניין**. באופן ספציפי ביחס לעותרים לא נשקלה העובדה שהם לא ביקרו את נכדיהם בעזה מזה שנה וחצי, ושאינן כל מניעה ביטחונית בעניינם (כפי שהוצהר גם בדיון בעניין נצר).

60. האיסור הגורף על כניסת סבים וסבתות ישראלים לעזה מעיד לא רק על חוסר המידתיות של ההחלטה אלא גם על חוסר סבירותה. הוא מעיד על כך שהמשיבים לא איזנו כראוי בין השיקולים השונים אלא נתנו משקל מכריע לשיקול אחד עלום, שעל אודותיו לא סופר. יודגש כי גם אם החוק אינו מקנה לאזרחים הישראלים זכות להיכנס לרצועת עזה, ומתן ההיתרים נתון לשיקול דעתם של המשיבים, עליהם להפעיל שיקול דעת זה בכפוף לעקרונות המשפט המינהלי הישראלי-

בסבירות, בהגיונות, בהעדר שרירות ובתום לב. עקרונות המשפט המינהלי חלים על המשיבים בכל פעולה והחלטה בה הם נוקטים, כלפי כל פרט, גם אם המחוקק העניק להם שיקול דעת רחב.

61. ההחלטה במיוחד בלתי סבירה נוכח העובדה שהיא מהווה שינוי מדיניות פתאומי וחסר כל בסיס והצדקה. על פי עקרונות המשפט המינהלי, רשות מינהלית רשאית לשנות את המדיניות שבה היא נוקטת אולם בדרך כלל היא תידרש להראות שינוי נסיבות המצדיק זאת (בג"ץ 1398/07 ד"ר יעל לביא-גולדשטיין נ' משרד החינוך, (10.5.2010) ס' 21). זאת, במיוחד כאשר על המדיניות הקודמת הסתמכו אזרחים במשך שנים. במקרה דנן, **המשיבים לא הוכיחו כלל כי היה שינוי נסיבות שהצדיק את שינוי המדיניות ביחס לכניסת סבים וסבתות לרצועת עזה**, כמו שינוי עובדתי או גילוי חדש שהצדיק את השינוי.

62. יודגש כי מדובר בשינוי מדיניות לכל דבר ועניין. בית המשפט הנכבד קיבל את עמדת העותרים בעניין **נצר** כי המדיניות הנהוגה על ידי המשיבים עד לשנת 2016 - כפי שבאה לידי ביטוי בכתובים ובהתנהגות - הייתה של אישור בקשות של סבים וסבתות להיכנס לרצועת עזה נוכח היותם "דרגה ראשונה" של המבוקרים. המשיבים ניסו לטעון באותו עניין כי הם לא מכירים את הנוהל - שלהם! - משנת 2012 שקבע זאת אך בית המשפט הנכבד דחה טענה זו. עוד הופרכה טענת המשיבים כי עד לשנת 2016 לא אישרו בקשות של סבים וסבתות. כפי שהוצג בכתב העתירה בעניין **נצר** ובמהלך הדיון, המשיבים אישרו בעבר לסבים וסבתות ישראלים להיכנס לרצועת עזה (והדבר נתמך בנתונים). מכאן, שמדובר בהחלטה לשנות מדיניות, ללא שום הצדקה.

ההחלטה שרירותית ומפלה

63. העדרה של הצדקה ותכלית ראויה להחלטת המשיבים לאסור על כניסת סבים וסבתות ישראלים לעזה מובילה למסקנה שמדובר **בהחלטה שרירותית**, שהתקבלה ללא חשיבה וכלאחר יד. **שרירותיות זו ברורה כשמש לנוכח התוצאה האבסורדית המצטיירת מקריאת "סטטוס ההרשאות"**: בעוד שסבים וסבתות פלסטינים יכולים להיכנס לישראל או לגדה המערבית לצורך ביקור נכדיהם במקרה של אבל, חתונה או ביקור חולה (וביקורי כלואים), סבים וסבתות שהם אזרחים ישראלים ושלכאורה זכאים למערך רחב יותר של זכויות ממדינתם, אינם רשאים להיכנס לרצועת עזה לביקור דומה.

64. יאמר מיד: מתן היתרים לסבים וסבתות הינו ראוי שכן הם חלק מהמעגל המשפחתי הקרוב ביותר של האדם. במיוחד בנסיבות בהן המפגשים המשפחתיים הם כה מעטים, וייחודיים, ראוי לאפשר לסבא ולסבתא - פלסטינים, ישראלים, מסלמים, נוצרים ויהודים - להשתתף בשמחות או ברגעי האבל של קרובי משפחתם. ואולם, **במה שונים סבים וסבתות ישראלים מחבריהם הפלסטינים? כולם מבוגרים ובאים בשנים, כולם אוהבים את ילדיהם ונכדיהם, כולם מתגעגעים, על כולם מוטלות הגבלות המונעות מהם מלבקר באופן חופשי את בני משפחותיהם המתגוררים בשטח אחר, בין אם זה רצועת עזה, ישראל או הגדה המערבית.** ההבחנה בין סבים וסבתות ישראלים לפלסטינים היא לפיכך מלאכותית ושרירותית.

65. אף מקל וחומר יש להתיר לסבים וסבתות ישראלים לבקר את קרוביהם ברצועת עזה. שהרי, אין חולק כי לאזרחים אלו מוקנות זכויות רבות וחזקות יותר מלתושבי עזה או תושבי הגדה

המערבית, מעצם היותם של הראשונים אזרחי מדינת ישראל. הייתכן כי תושבי עזה, המכונים על ידי ישראל "תושבים זרים", יהיו זכאים לתנועה רבה יותר מאשר אזרחים ישראלים? תוצאה כזו עומדת בניגוד מוחלט לטענות המשפטיות של מדינת ישראל ולמדיניות התנועה הנוהגת.

סיכום

66. בפני המשיבים ובית המשפט עומדים היום שלושה עותרים, אזרחי ישראל, אשר למרות הקרבה הפיזית, מנותקים מקרובי משפחתם המתגוררים ברצועת עזה. הם אינם מצליחים להבין מדוע בקשתם להשתתף בחתונת הנכד, בקשה כה פשוטה ופשוטה, מסורבת על ידי המדינה. הם חשים תסכול ו"ביש מזל" מכך ש"נפלו" על תקופה שבה ישראל מקמצת עוד יותר את ידה ביחס למתן היתרים לישראלים להיכנס לרצועת עזה, ואין בידם תשובה מדוע. כל שמבקשים הם הוא מפגש, רגע קצר של חיבוק ונשיקה עם בני משפחתם והשתתפות בשמחת הנכד.

67. החלטת המשיבים לאסור על כניסת סבים וסבתות (ונכדים ונכדות) ישראלים לרצועת עזה היא מבישה. היא מעידה על שרירותיות וזלזול בזכותם של הסבים והסבתות לחיי משפחה, וזאת רק משום שבני המשפחה שלהם חיים בעזה. היא מעידה על חוסר הבנה בסיסי של החיים הקשים של אותם סבים וסבתות, שאינם זוכים לפגוש את בני משפחותיהם המתגוררים ברצועת עזה באופן קבוע ותדיר. היא מלמדת על אטימות ושרירות לב כלפי האנשים המבוגרים והחלשים ביותר באוכלוסייה. אין להחלטה זו שום תכלית והיא לא מגשימה שום ערך. תוצאתה היא קריעת משפחות והרחקתן עוד יותר זו מזו. תוצאתה היא סבים וסבתות הסובלים מצער ומגעגוע, משום שלא זכו לראות את בני משפחותיהם פעם אחת נוספת בחייהם.

68. לנוכח חוסר החוקתיות, העדר הסבירות והשרירותיות הגלומים בהחלטה זו, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על בטלותה, הן באופן כללי והן ספציפית ביחס לעותרים דכאן. על המשיבים להתיר- כבעבר- את כניסתם של קרובי משפחה ישראלים, מדרגת סבא, סבתא, נכד ונכדה, לרצועת עזה לצורך ביקור קרוביהם.

69. נוכח הנסיבות ההומניטאריות הדחופות והחריגות שהוצגו לעיל, ומכל הטעמים המפורטים, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות למשיבים לאשר את בקשת העותרים להיכנס לרצועת עזה לשם השתתפות בחתונה אשר תתקיים ביום **22.10.2017**. בהתאם, בית המשפט מתבקש להוציא צו על-תנאי, כמבוקש בראש העתירה, **לקיים דיון דחוף בעתירה** ולאחר קבלת תשובת המשיבים, להפוך את הצו על-תנאי להחלטי ולחייב את המשיבים בהוצאות העותרים ושכ"ט עורך דין.